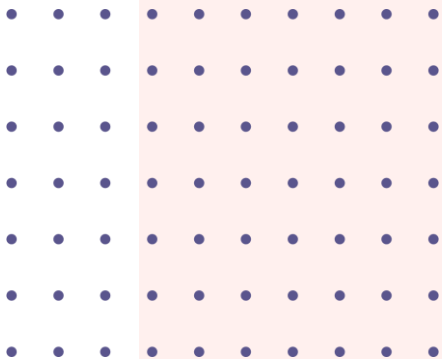

Урок 14. Основи WEB (HTML, CSS). Xpath і CSS селектори. Character Encoding

Структура заняття

1. Інтернет (Internet) та WEB
2. Структура HTML
3. Cookies та Cache в браузері
4. Xpath і CSS-селектори
5. Стандарти кодування символів

Що таке Internet?

Як він працює?

Internet

міжнародна комп'ютерна мережа — всесвітня система сполучених комп'ютерних мереж, що заснована на комплекті Інтернет-протоколів. Інтернет також називають мережею мереж, бо він складається з мільйонів локальних і глобальних приватних, публічних, академічних, ділових і урядових мереж, пов'язаних між собою з використанням різноманітних дротових, оптичних і бездротових технологій.

Всесвітня мережа (World Wide Web / WWW)

Найбільше всесвітнє багатомовне сховище інформації в електронному вигляді: десятки мільйонів пов'язаних між собою документів, що розташовані на комп'ютерах, розміщених на всій земній кулі. Вважається найпопулярнішою і найцікавішою службою мережі Інтернет, яка дозволяє отримувати доступ до інформації незалежно від місця її розташування.

Передача даних по Internet

TCP / IP

Transmission Control Protocol та Internet Protocol – мережева модель передачі даних, яка описує як саме інформація буде оброблятися, прийматись і передаватись

IP address

Унікальна адреса кожного комп'ютера в мережі (192.168.123.132)

Domain

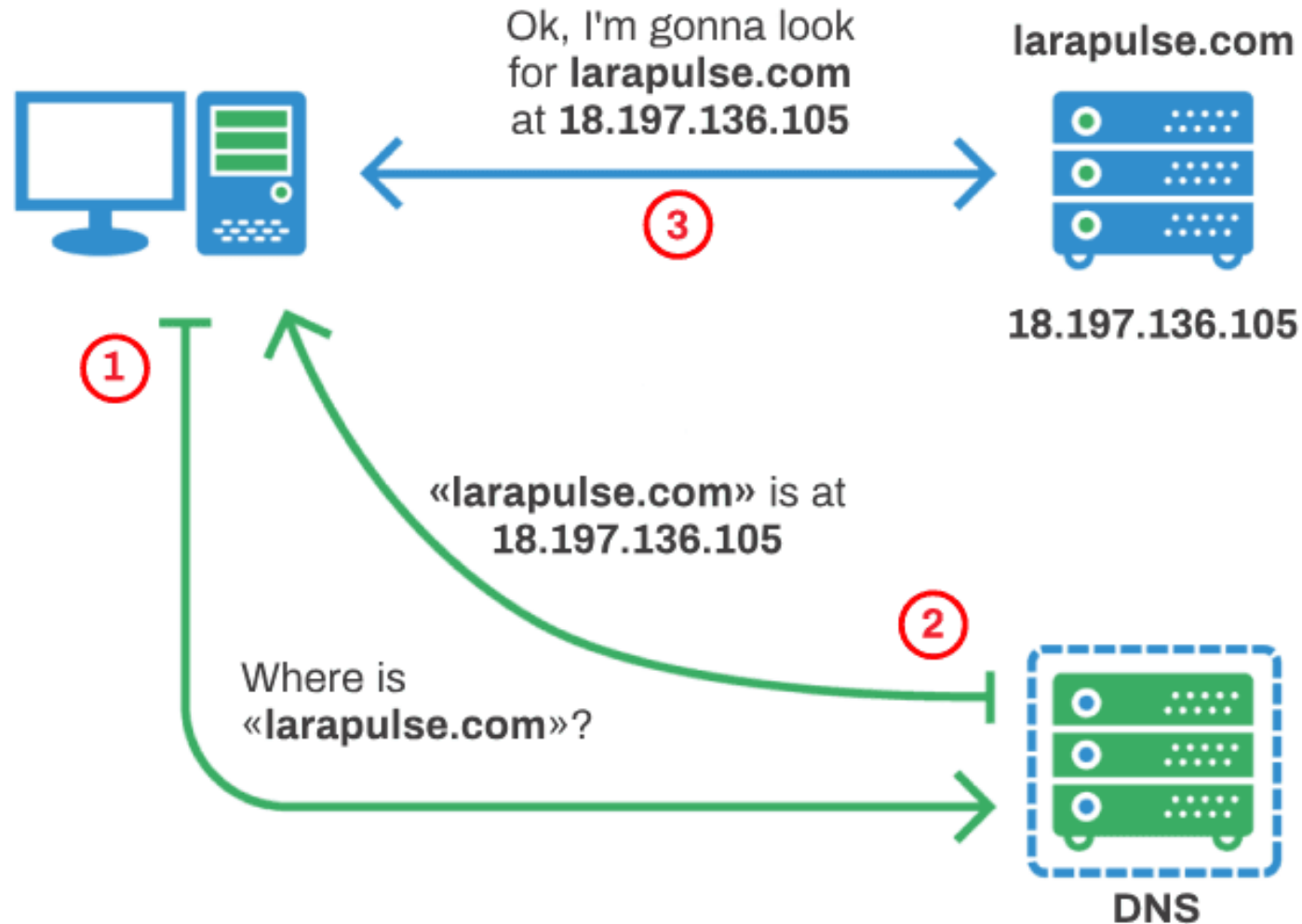
Зрозумілий псевдонім, присвоєний кожній IP адресі (beetroot.academy)

DNS (Domain Name System)

Сервери, що зв'язують веб-адресу, що ви вводите в браузері з реальною IP адресою сайту

DNS (Domain Name System)

Як працює WWW

URL (Uniform Resource Locator)

Індивідуальна адреса будь-якого об'єкта, розміщеного в Інтернеті: сайту, веб-сторінки, картки товару в онлайн-магазині, відео, документа тощо.

HTTP (Hyper Text Transfer Protocol)

Протокол передачі даних, що використовується в комп'ютерних мережах, основним призначенням якого, є передача вебсторінок.

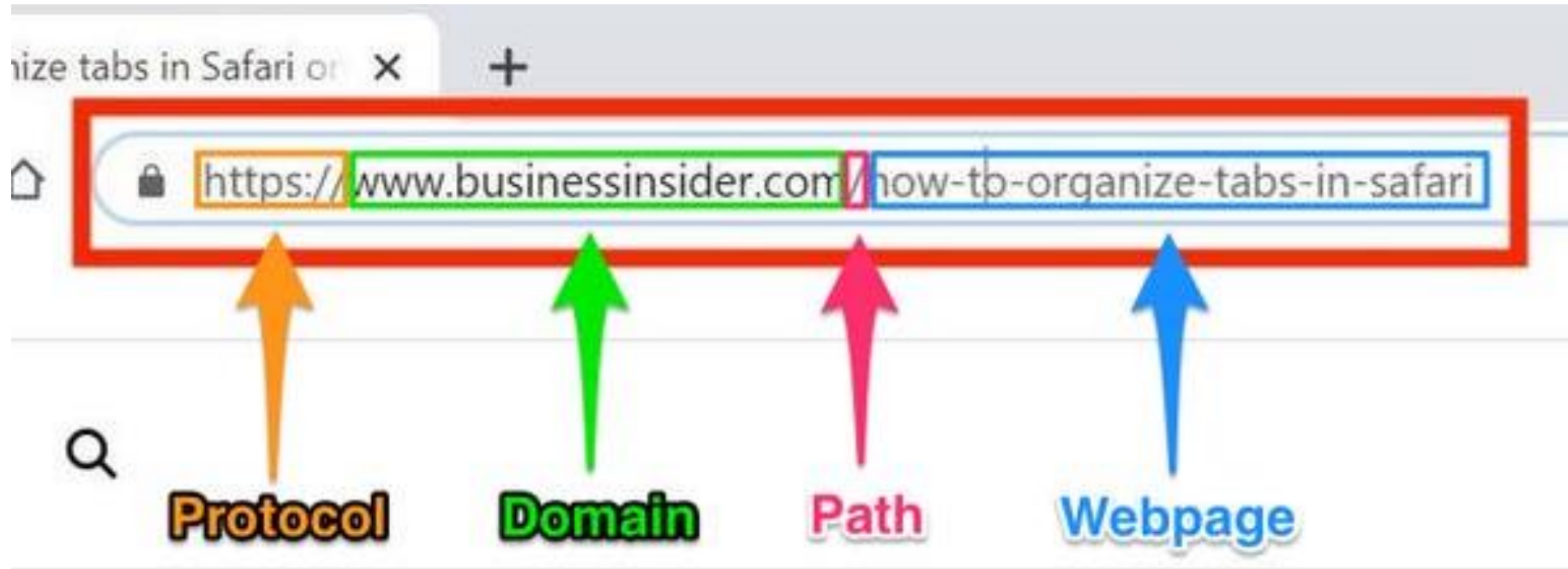
HTML HyperText Markup Language

Мова розмітки гіпертексту – стандартизована мова розмітки документів для перегляду веб-сторінок у браузері. Веб-браузери отримують HTML документ від сервера за протоколами HTTP/HTTPS або відкривають з локального диска, далі інтерпретують код в інтерфейс, який відображатиметься на екрані монітора.

Як працює WWW

З чого складається WWW

Веб-сайт –
колекція
сторінок, що
зв'язані між
собою

Веб-сервер –
комп'ютер, що надає
програмне та
апаратне
забезпечення для
функціонування
сайсу

Пошукова
система – сайт,
що допомагає в
пошуку інших
веб-сторінок
(google, bing,
yahoo)

Веб-сторінка –
документ, що
відображається
браузерами

Браузер –
програма для
перегляду веб –
сторінок
(Chrome, Safari,
IE, FireFox etc)

Кросбраузерність

Здатність веб-ресурсу відображатися однаково добре у всіх популярних браузерах без перебоїв у функціонуванні та помилок у верстці, з однаково коректною читабельністю контенту. Це дуже важливий показник як для пошукових систем, так і аудиторії користувачів.

Усі операційні системи браузера по різному обробляють графічні та візуальні елементи!

Практична робота

1. За допомогою запиту до Google за ключовою фразою “check my IP” визначити свою IP-адресу (результат від Google та будь-якого сервісу, що видає пошук).
2. За допомогою ресурсу <https://check-host.net> визначити IP-адреси сайтів rozetka.com.ua та google.com.ua.
3. За допомогою термінальної команди `tracert` (Windows) визначити маршрут від локального комп'ютера до адреси rozetka.com.ua.
`[tracert rozetka.com.ua]`

HTML - Hyper Text Markup Language

- Мова розмітки, що використовується для повідомлення вашому браузеру, як відображати веб-сторінки, які ви відвідуєте.
- HTML описує структуру веб-сторінки
- Елементи HTML (теги) позначають фрагменти вмісту сторінки, наприклад <список>, <таблиця>, <посилання> тощо

[Створимо свою сторінку!](#)

CSS – Cascading Style Sheets

Спеціальна мова стилю сторінок, що використовується для опису зовнішнього вигляду HTML-документу.

[Покращимо свою сторінку!](#)

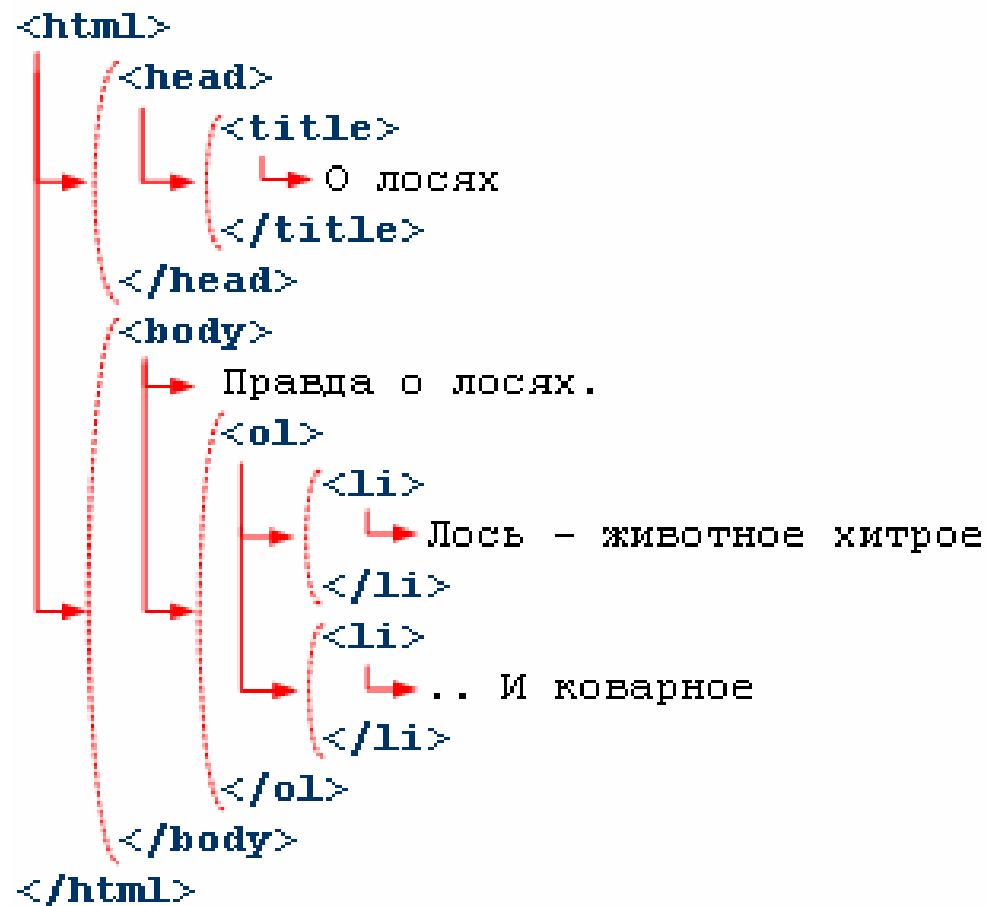
- Вбудований CSS використовується для окремого HTML елемента:
`<h1 style="color:blue;">A BlueHeading</h1>`
- Внутрішній CSS використовується для визначення стилю для однієї HTML-сторінки: `<style> </style>`
- Зовнішній CSS використовується для визначення стилю для багатьох HTML-сторінок:
`<link rel="stylesheet" href="styles.css">`

DOM – Document Object Model

Представлення HTML документа у вигляді дерева тегів.

Браузер створює DOM для того, щоб за допомогою JavaScript та інших скриптів можна було швидко керувати вебдокументом: шукати потрібний елемент, додавати нові елементи, отримати наступний дочірній елемент тощо.

[Переглянемо дерево тегів!](#)

Кеш (Cache)

Термін «кеш» спочатку походить з французької мови і означає «укриття». Він так називається, тому що прихований від користувача. У більшості випадків цей термін застосовується по відношенню до браузерів. Але в іншого програмного забезпечення також може бути свій кеш.

Наприклад, при відкритті сайтів, в браузері зберігається базове вміст веб-сайту – і все це знаходиться на вашому комп'ютері. Цей процес працює у фоновому режимі і непомітний для користувача. Якщо ви пізніше повернетеся на наш сайт, вміст кешу буде завантажено з ПК. Таке технологічне рішення дозволяє завантажити сайт набагато швидше.

Чому треба чистити кеш?

Причина 1.

Він діє як свого роду короткочасна пам'ять браузера. Якщо кеш повинен зберігати все більше і більше інформації, це може уповільнити роботу комп'ютера

Причина 2.

Якщо ви хочете зберегти певну конфіденційність в інтернеті, необхідно регулярно очищати кеш. Звичайно, після цієї операції вам доведеться знову входити в облікові записи в усіх соціальних мережах, але нічого страшного, зате пам'ять потренуєте.

Причина 3.

Іноді кешовані файли перешкоджають відображенню актуального вмісту сайтів, так як завантажуються застарілі збережені дані

Куки (Cookies)

Маленькі файли, які зберігаються на комп'ютері користувача для спрощення роботи в інтернеті.

COOKIES мають свій термін дії. За умовчанням вони зберігаються на період однієї сесії в Інтернеті, а коли користувач закриває браузер, вони видаляються. Але все ж є куки з установленим терміном дії, вони зберігаються постійно, а видаляються або за запитом користувача ПК, або за терміном, який встановлено.

Куки - невід'ємна частина для налаштування реклами за інтересами, тому їх використовують для відстеження переваг користувачів і налаштування тематичної реклами.

Що зберігають куки файли?

- дані входу на сайти (логін і пароль);
- мову, валюту, яку вважає за краще користувач сайту;
- товари, які вже в кошику, або які ви переглядали на конкретному сайті;
- IP і місце розташування користувача сайту, дату і час відвідин;
- версію ОС і веб-браузера;
- кліки та переходи користувача

Коли куки просто необхідні для швидкої роботи в інтернеті?

- Для здійснення автоматичної авторизації на сайтах. Коли при повторному заході на сайт, немає необхідності вводити дані облікового запису. Це дуже зручно і економить час користувача, так як браузер вже зберігає його інформацію і здійснює авторизацію без зайвих дій.
- Для зберігання налаштувань пошукових систем, які вже "знають" регіон проживання, мову користувача, і при кожному заході браузеру немає необхідності визначати ці дані.
- Для зручності здійснення покупок в інтернеті. Кошик на сайті використовує куки файли, тому, навіть якщо ви закриєте сторінку сайту, відкладені в кошик товари ще вас чекають.

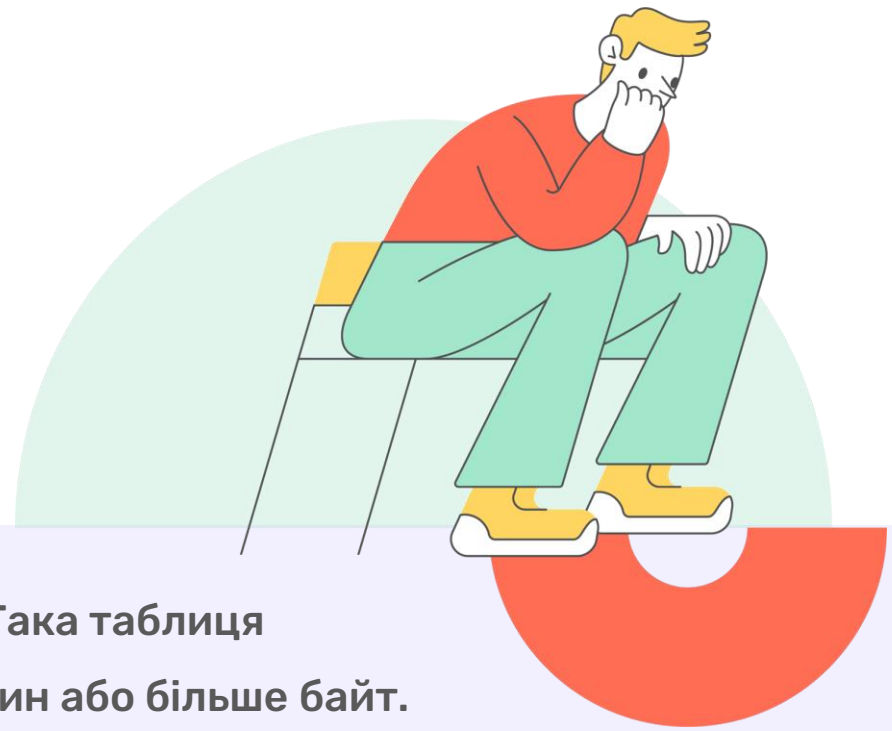
Основні причини для очищення куки файлів

- для того, щоб інші користувачі вашого комп'ютера не змогли скористатися Вашими логінами при вході на сайти;
- щоб не засмічувати місце на жорсткому диску комп'ютера і не сповільнювати тим самим роботу Вашого ПК;
- з боку конфіденційності за допомогою куки можна простежити Вашу роботу в Мережі, а це вже не дуже добре;
- в разі, коли окремі сторінки сайту або сам сайт відображається некоректно тільки для вашого ПК. У подібній ситуації може допомогти чистка cache і cookie браузера, так як з комп'ютера видаляються тимчасові файли, які і могли викликати неправильне відображення сайту

Практична робота

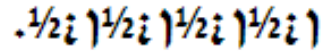
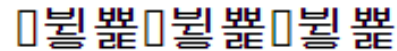
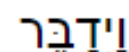
1. Перейти на сайт <https://hotline.ua/> і визначити мову, яка використовується.
2. Перевірити, яка мова записана до Cookies, використовуючи Dev Tools (Вкладка Application -> Cookies).
3. Змінити мову сайту та перевірити зміни в Cookies.
4. Вручну змінити мову в Cookies та перезавантажити вебсторінку. Перевірити Cookies.

Character encoding (кодування символів)

- Певна таблиця кодування скінченної множини символів. Така таблиця зіставляє кожному символу послідовність довжиною в один або більше байт.
- Використовується для правильного відображення сторінки HTML
- Основні стандарти кодування символів (ASCII, ANSI, 8859, UTF-8)

```
<!DOCTYPE html>
<html class="client-js ve-available" lang="uk" dir="ltr">
  <head>
    <meta charset="UTF-8">
    <title>Кодування символів – Вікіпедія</title>
```

C	D
. 	UTF-8
. 	Windows-1255
	UTF-16
	Passed with function

Enable macro if the data encoding is incorrect

3XVFC,,нlв.№ъ...-6yD-©ХЙЁЌЎъ?™—УЛсйгР>,Г\$|ѓ<%oB||к†д%у}ЙЉR7iK9-йN+‘@Щѓ<ХЇ!
Cц\$O>-“46[шZSfA‘\$4iТяыђ`°БЖBSЛ zo I Љ\X
3x°0□`e"]!ЖДcLgІгB9Й1©frгук»X†If6YINKёЄЪVO-uЙАЄЪИѓe©“±μ1V±s\$Lj%цы[щГ`л-
;c©Вч+б4ыяДSp[;:пцfэХђ'ў«імљ<гFbpкyі/”Гдљ>”Ч©і”oRБ"ЯгCg•ka†ѓ6фCBA8MCK>4...
k•&тiБЉэLCJXCM”Рљ*АДЩvГВк’...ђ3иіГы\$O-⟨љIN|sSS3|Ю5Щн?LЎР}™...Р
в'АтІшv~ђФ6ьBr€>A5'3 мiзЭ&&JF"‡5 @|чђMЉГВ†`ЖкьИ ⟨Be©ђiB€·DjТБ...Ж;цgW-
3Љ[ђђ[ђѓЎщжО<EPB @™5Hu,8IђμBxм&в№г=нЦ \™©<V™,Ю\,ьQгm g'•HEрш[\\A
нЩгГМ±3љЛ[Юi]P24<3@ШN4
ою,3K],ГJхu,4љ» L0Чг`ЖТйCкNPЧЎРЃeb

Character encoding (кодування символів)

- ASCII був першим стандартом кодування символів. ASCII визначив 128 різних символів, які можна використовувати в Інтернеті: цифри (0-9), англійські літери (AZ) і деякі спеціальні символи, як-от ! \$ + - ( ) @ < > .
- ISO-8859-1 був стандартним набором символів для HTML 4. Цей набір символів підтримував 256 різних кодів символів. HTML 4 також підтримує UTF-8.
- ANSI (Windows-1252) був оригінальним набором символів Windows. ANSI ідентичний ISO-8859-1, за винятком того, що ANSI має 32 додаткові символи.
- Специфікація HTML5 заохочує веб-розробників використовувати набір символів UTF-8, який охоплює майже всі символи та символи у світі!

XPath (XML path language)

Мова запитів для вибору вузлів з XML-документів у DOM-дереві або для обчислення величин (наприклад, рядкових, числових або булевих) на основі вмісту XML-документа. XPath була розроблена World Wide Web Consortium (W3C). Мова XPath заснована на представленні XML-документа у вигляді дерева і надає можливість навігації деревом та вибору його вузлів за різними критеріями.

Select current node

Select attributes

Value of an attribute

Xpath=//tagname[@Attribute='Value']

Tagname like input,
div, img etc

Attribute Name

Приклади побудови XPath

- `tag_name` – обирає всі вузли з ім'ям `tag_name`
- `/` – обирає від кореневого вузла
- `//` – обирає вузли в документі від чинного вузла
- `.` – обирає чинний вузол
- `..` – обирає батька чинного вузла
- `@` – обирає атрибути

Приклади побудови XPath

- Absolute (абсолютний) XPath

```
/html/body/div[2]/div[1]/div/h4[1]/b/html[1]/body[1]/div[2]/div[1]/div[1]/h4[1]/b[1]
```

- Relative (відносний) XPath

```
Relative XPath: //div[@class='featured-box cloumns1']//h4[1]//b[1]
```

Практична робота

1. Для вебсайту youtube.com (потрібно попередньо вилогінитись) побудувати вручну XPath для таких елементів:

- бургер-меню в лівому верхньому кутку
- поле для пошуку
- кнопка "Sign in".

Знайти ці елементи за створеним XPath.

Порівняти Створений XPath з тим, що генерує сам браузер (RMC на елементі -> Копіювати -> Копіювати повний XPath).

CSS-селектор

Частина CSS-правила, яка повідомляє браузеру, до якого елемента вебсторінки буде застосований CSS-стиль. Тобто, селектор – це вибір та формальний опис того елемента чи групи елементів, до яких будуть застосовані CSS-стилі.

Приклади побудови CSS-селектора

- `*` – всі елементи,
- `tag1 > tag2` – обрати тег, вкладений в інший тег
- `h1` – обрати всі теги з таким ім'ям
- `#id` – обрати тег зі вказаним id
- `.class` – обрати тег зі вказаним класом

Практична робота

1. Для вебсайту `youtube.com` (потрібно попередньо вилогінитись) побудувати вручну CSS-селектор для тих самих елементів:
  - бургер-меню в лівому верхньому кутку
  - поле для пошуку
  - кнопка "Sign in".

Знайти ці елементи за створеним CSS-селектором.

Порівняти Створений XPath з тим, що генерує сам браузер (RMC на елементі -> Копіювати -> Копіювати селектор).

Домашнє завдання